

Møre og Romsdal mot vippepunktet?

Ulf Andersen

Statistikksjef // NAV

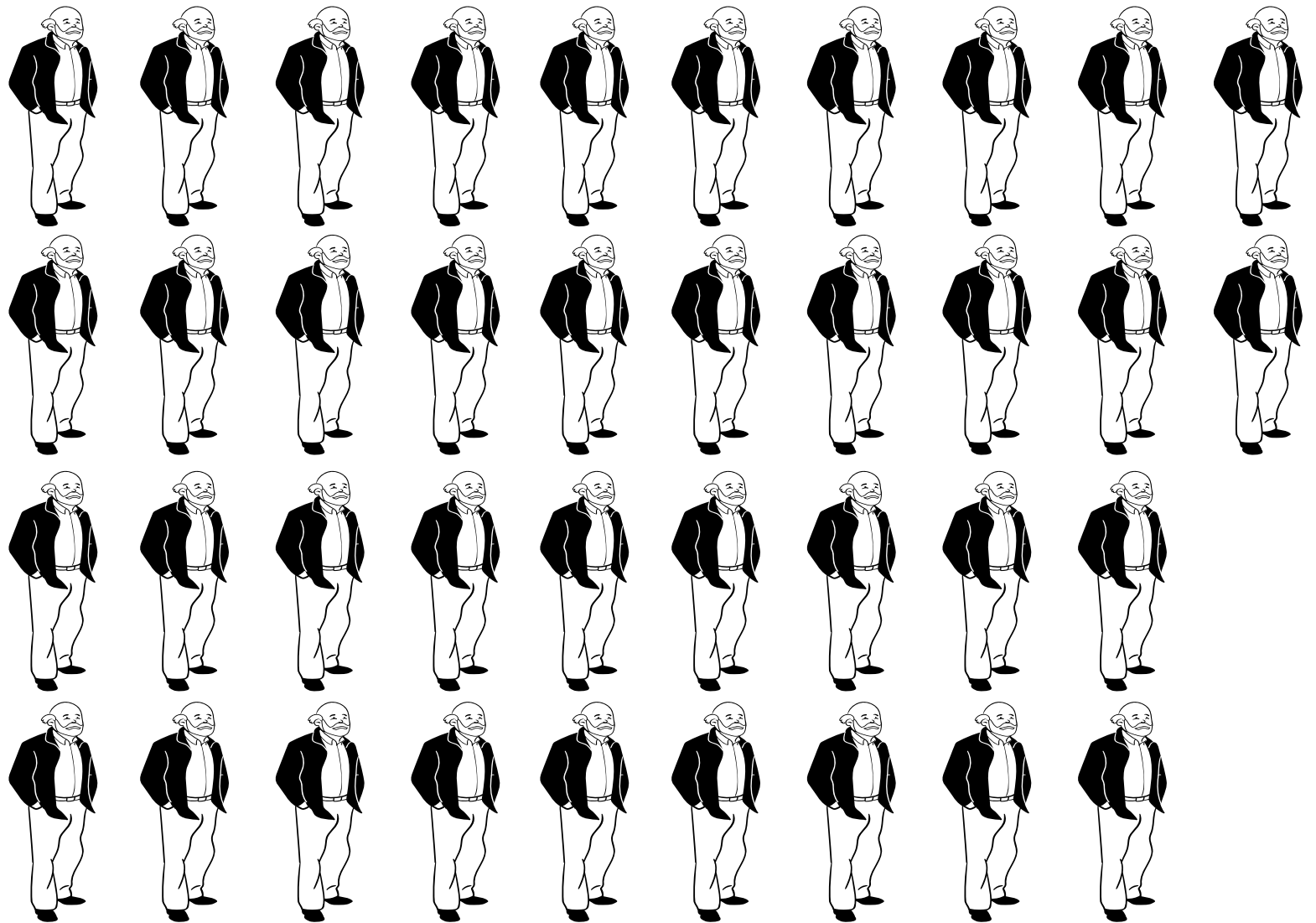
All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Møre og Romsdal har en
samfunnsutfordring
som påvirker
arbeidsmarkedet

For **hvert barn dere mister**
i barnehagealder (1-5 år) i
2050...

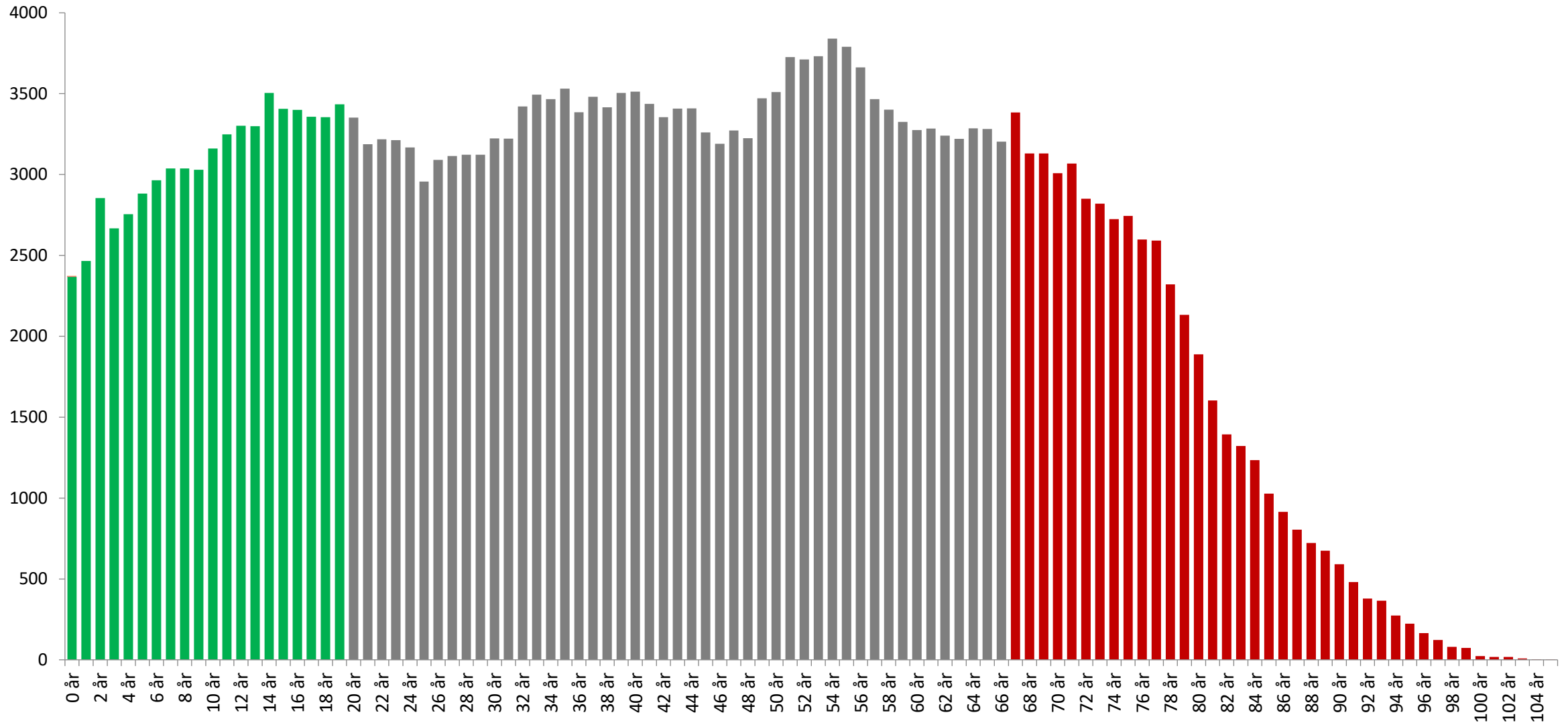
...får dere **38 seniorer**
som er 80 år og eldre

-430 barnehagebarn vs 16 160 seniorer...

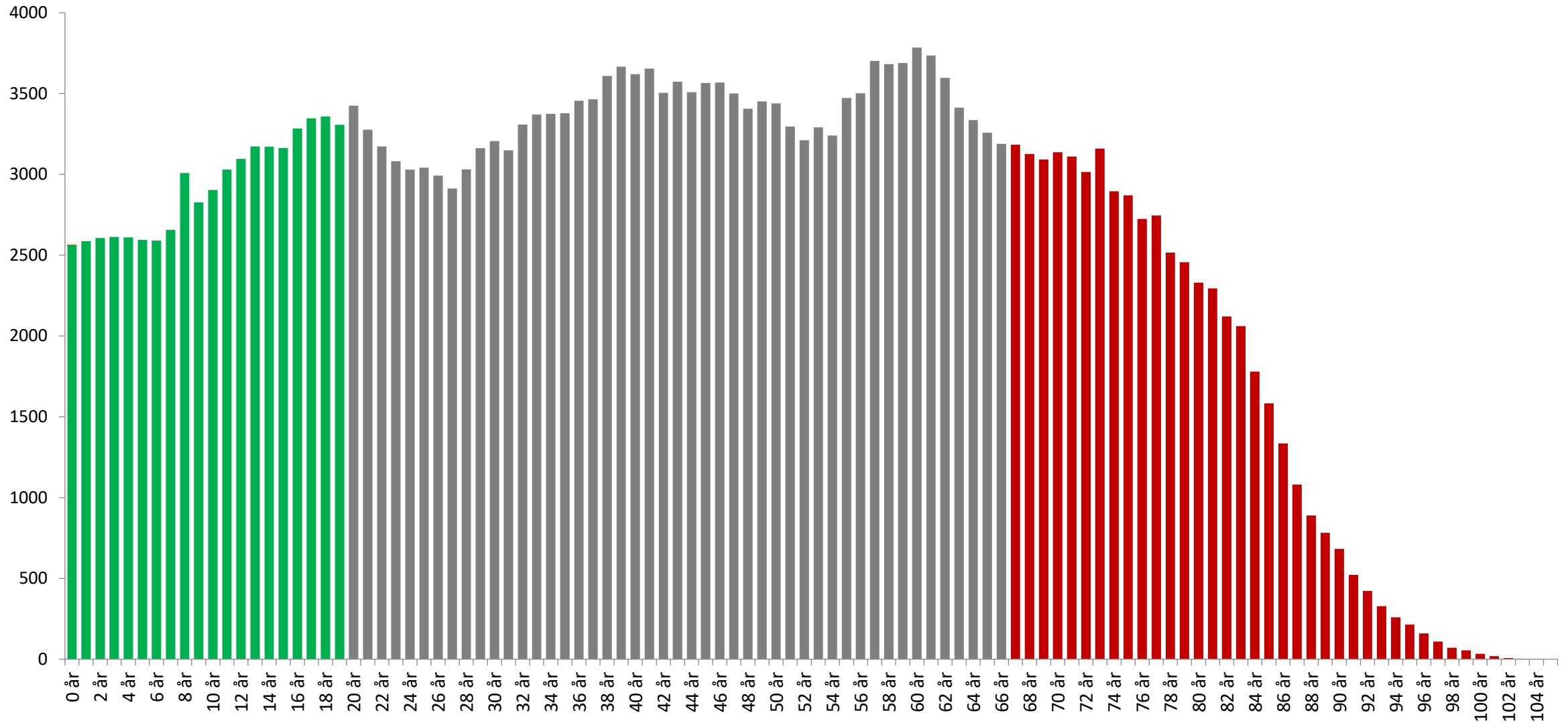
Befolkningen i Møre og Romsdal

2024

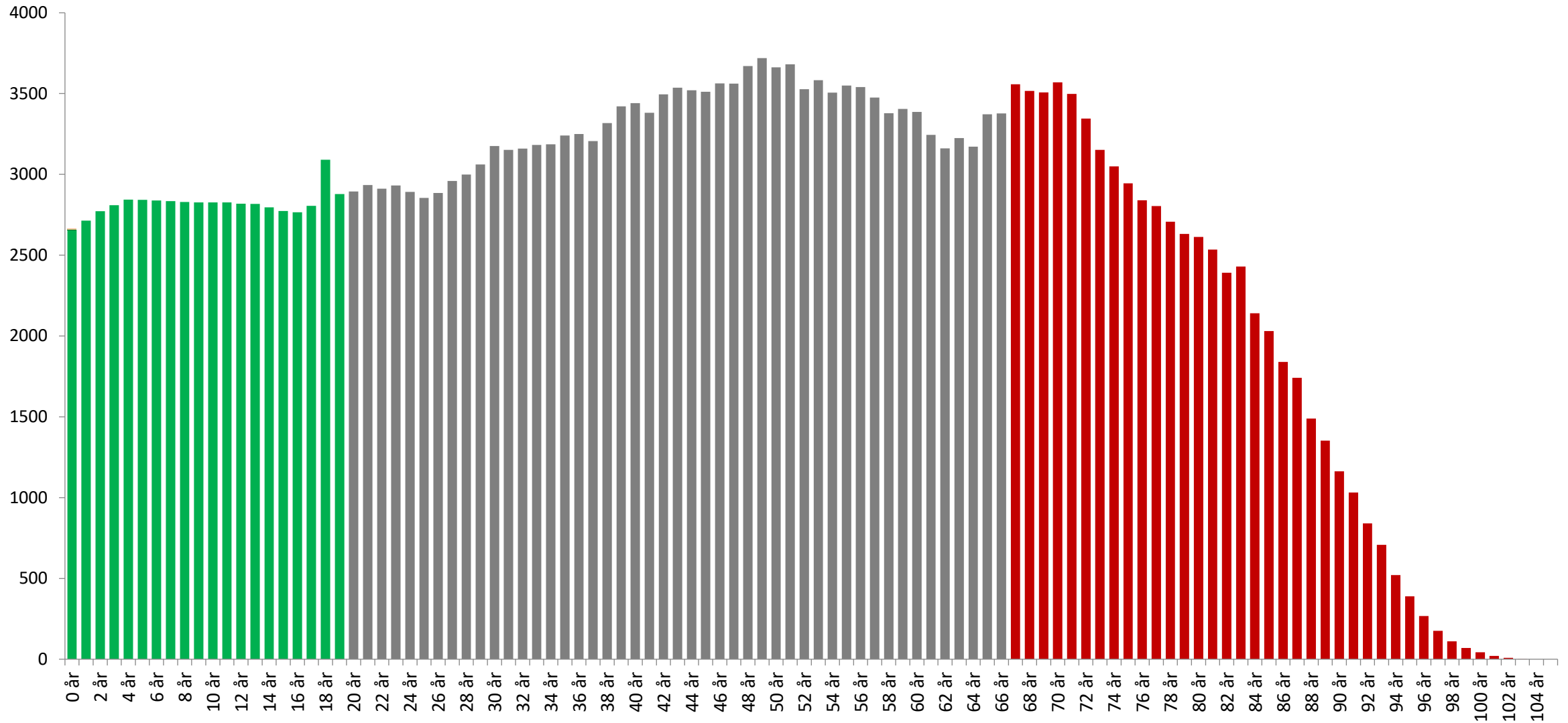
Befolkningen i Møre og Romsdal

2030

Befolkningen i Møre og Romsdal

2040

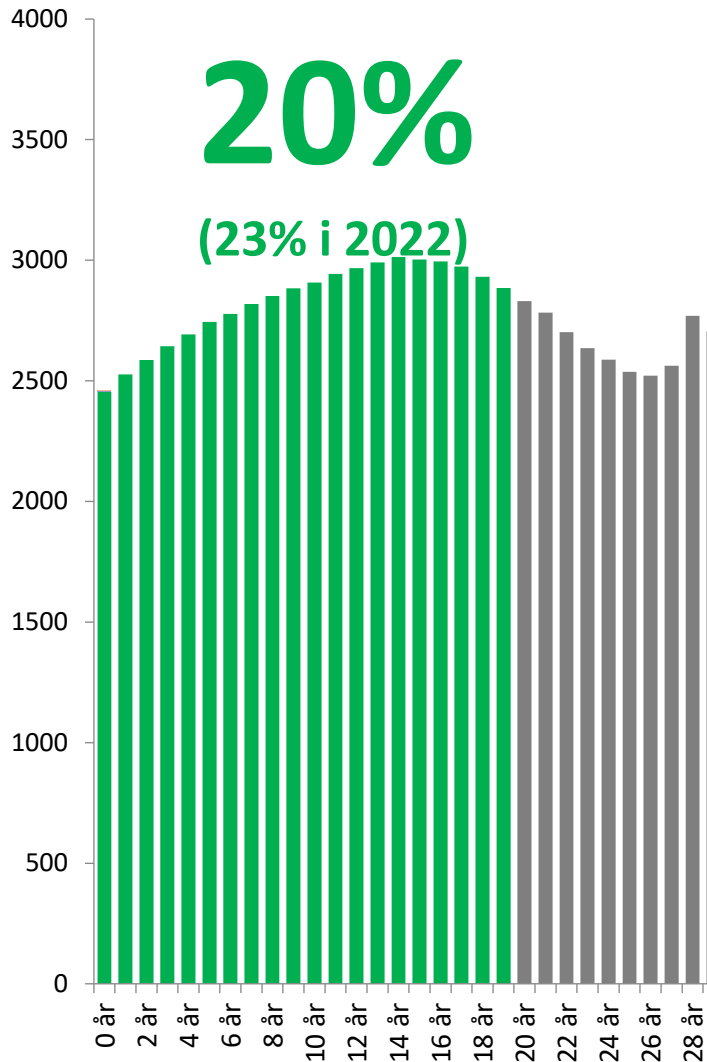

Befolkningen i Møre

Andel <20 år:

20%

(23% i 2022)

Norge

%

Siste nytt Dokumentar Klima NRK Ytring

2022)

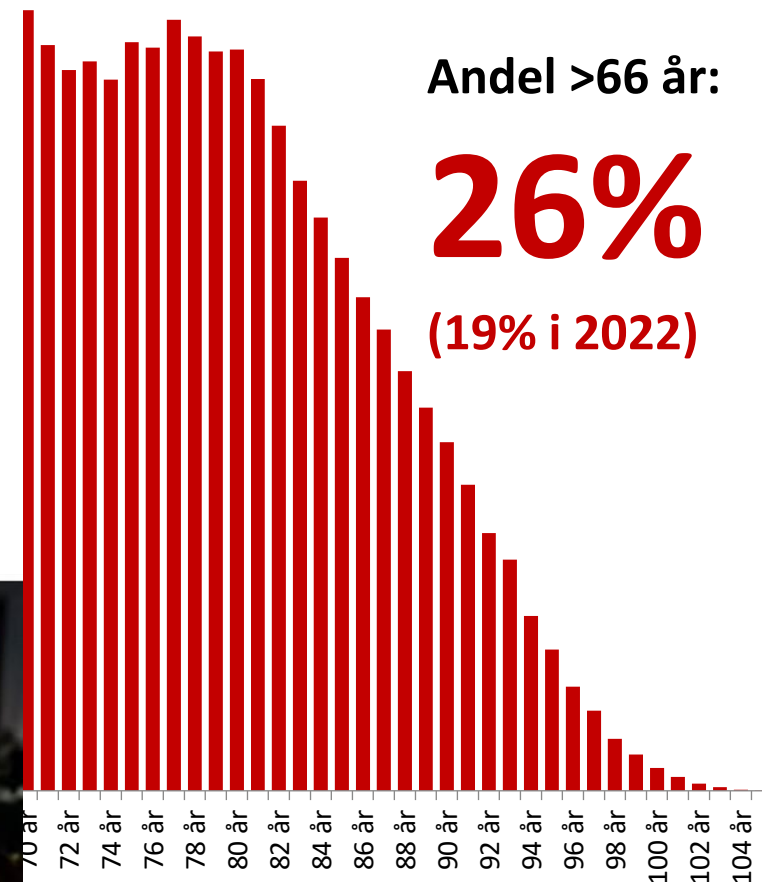
- Lag flere barn, ber statsministeren i sin nyttårstale

Det fødes for få barn her i landet til at den norske velferdsmodellen kan videreføres, ifølge statsminister Erna Solberg (H). Hun ber nordmenn lage flere barn.

Andel >66 år:

26%

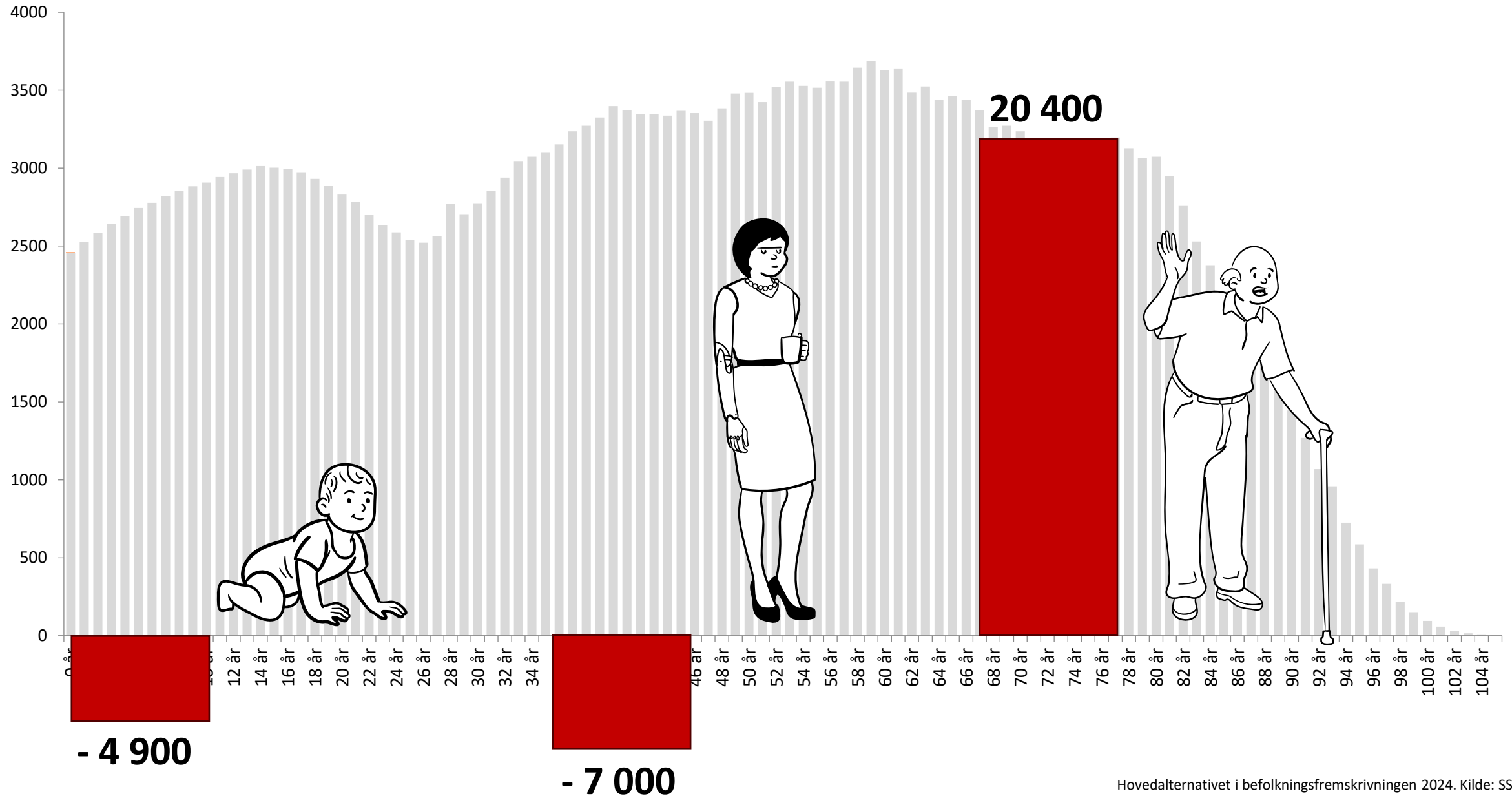
(19% i 2022)

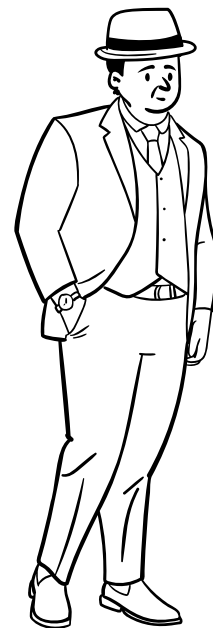
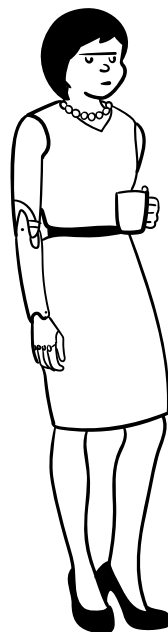
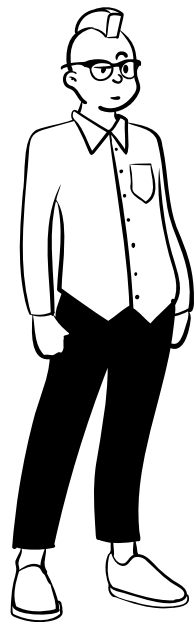
Statsministerens nyttårstale

Befolkningen i Møre og Romsdal

2050

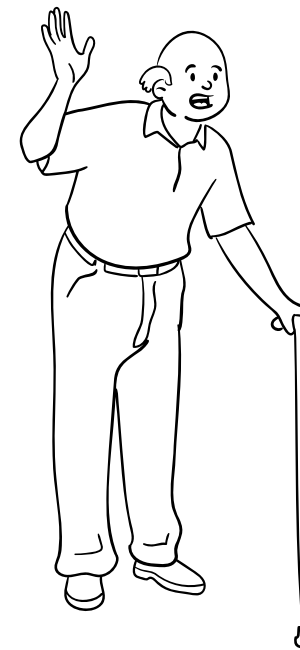

I dag:

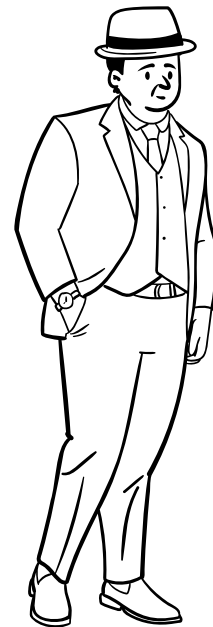

3,1

I yrkesaktiv
alder per
person 67+

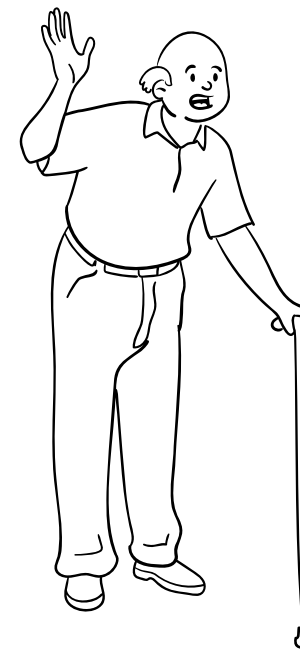

2050:

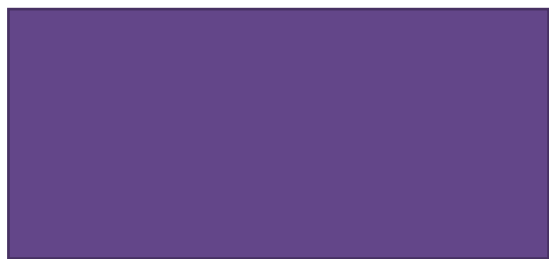

2,1

I yrkesaktiv
alder per
person 67+

Arbeid er nemlig den desidert viktigste komponenten i Norges nasjonalformue

Petroleumsreserver

Realkapital

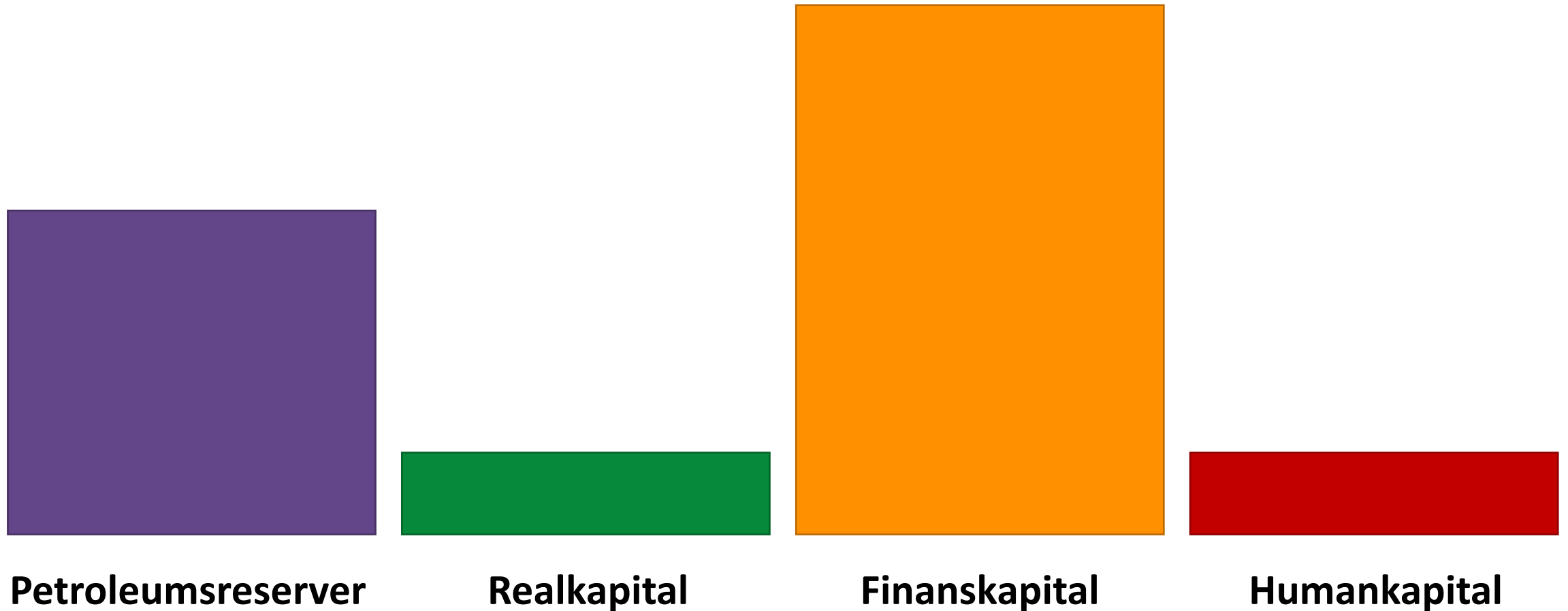

Finanskapital

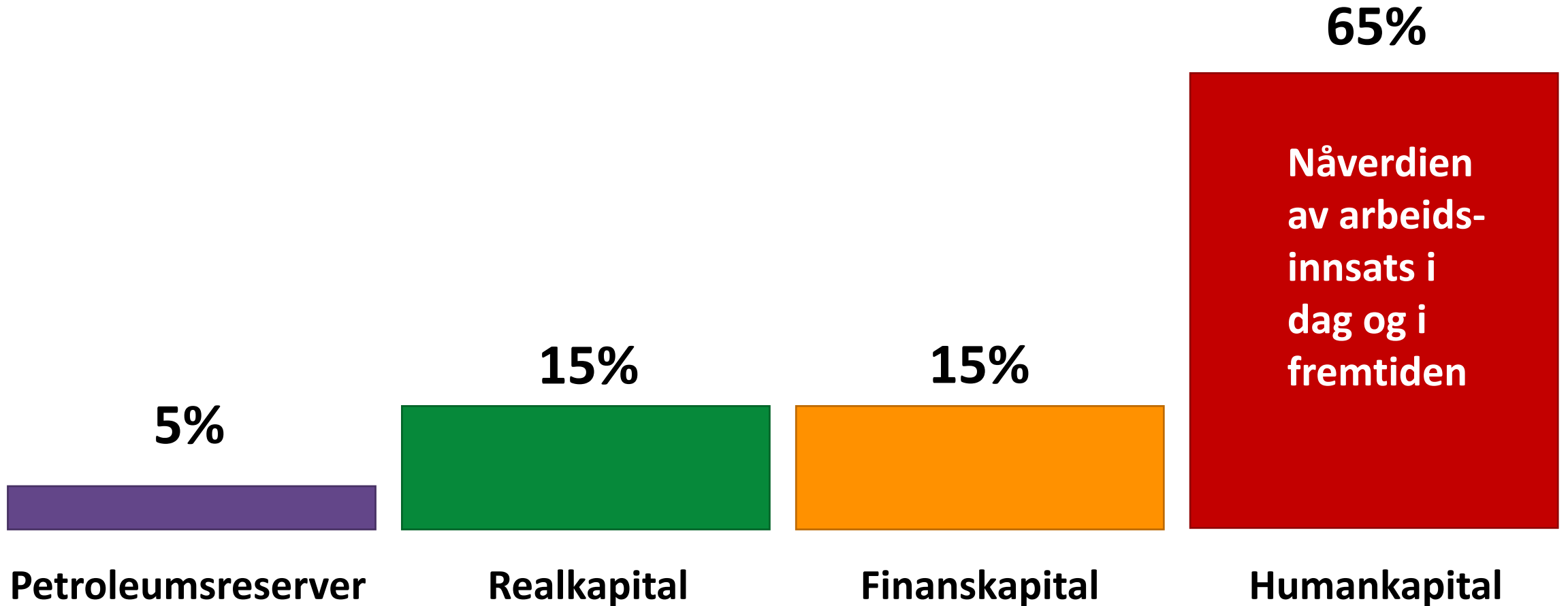

Humankapital

Arbeid er nemlig den desidert viktigste komponenten i Norges nasjonalformue

Arbeid er nemlig den desidert viktigste komponenten i Norges nasjonalformue

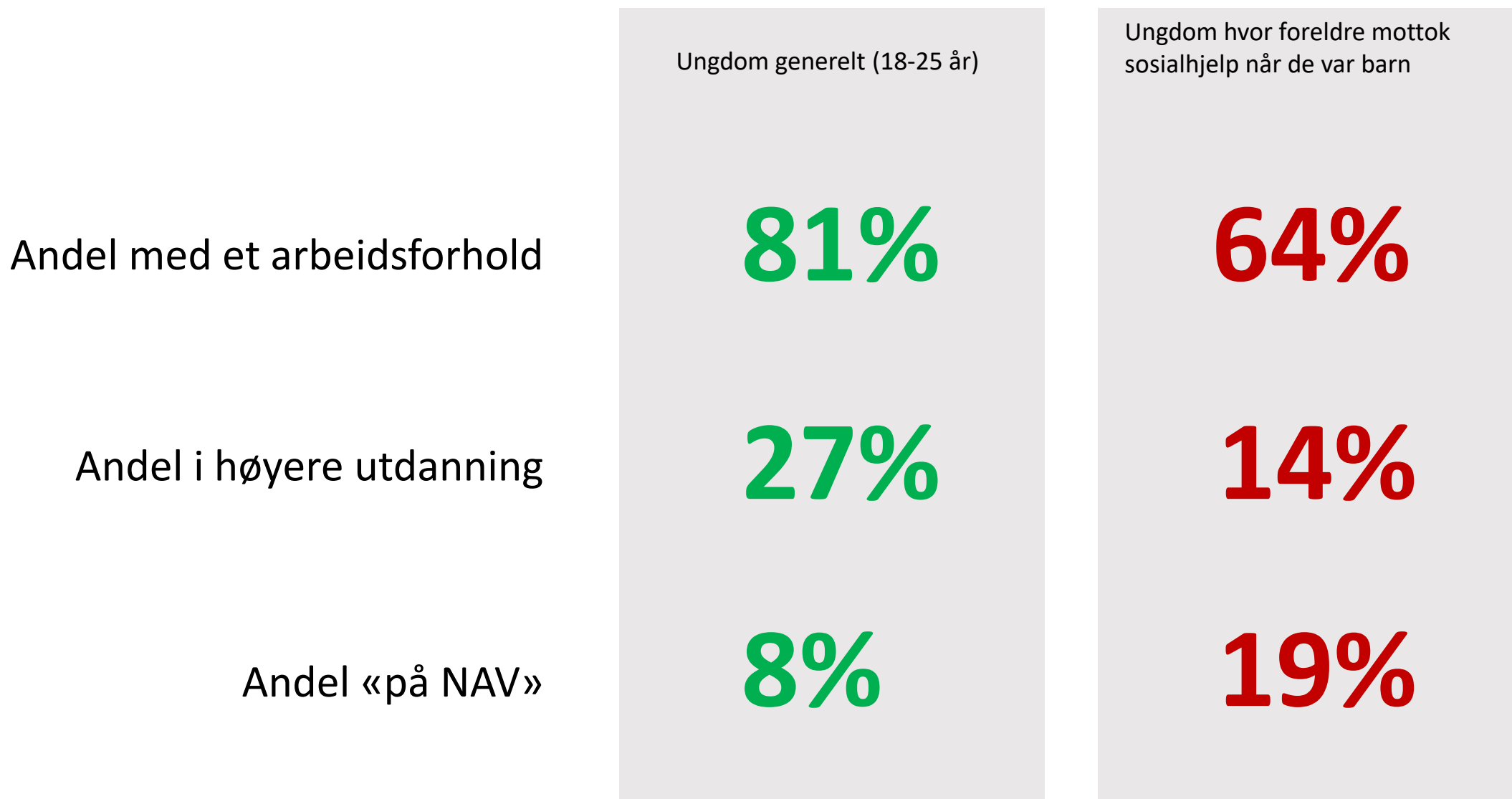

All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

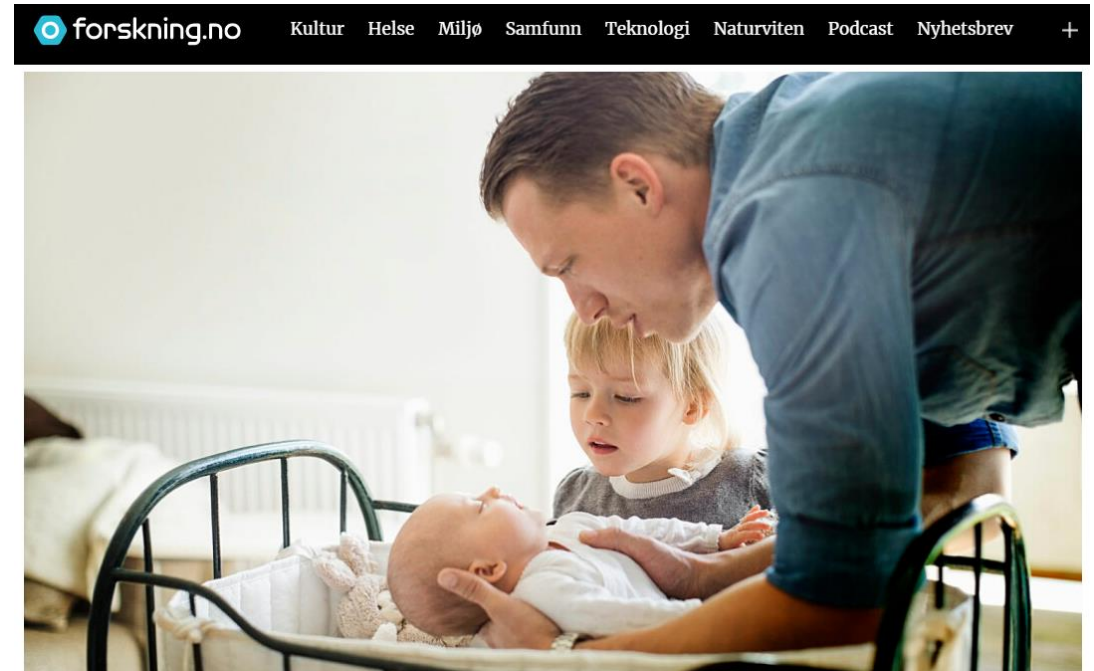
Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Omgivelsene man vokser opp i har nemlig noe å si...

Foreldrenes økonomi spiller en rolle, men det gjør også deres helse...

- 3% av unge voksne uten uføretrygdede foreldre er selv uføre, mens **9% av de som har uføre foreldre er selv ufør.**
- Desto yngre barna var da mor eller far ble uføretrygdet, **desto mer risiko for selv å bli uføre har de.**

Flere studier har vist at barn får høyere risiko for selv å bli uføretrygdet hvis foreldrene blir det i løpet av barndommen. Eldre søsken påvirkes mindre enn yngre. Barn med uføretrygdet far har dobbelt så høy risiko som andre for selv å bli uføretrygdet. (Foto: Maskot, NTB scanpix)

Barn arver risiko for uføretrygd av foreldrene

Sykdom alene kan ikke forklare at så mange blir uføretrygdet i Norge. Risikoen doubles hvis far er uføretrygdet.

1) Kostøl (SSB), Dahl (UC San Diego) og Mogstad (U Chicago)

2) Vaage (UiB), Bratberg og Nilsen (NHH)

All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

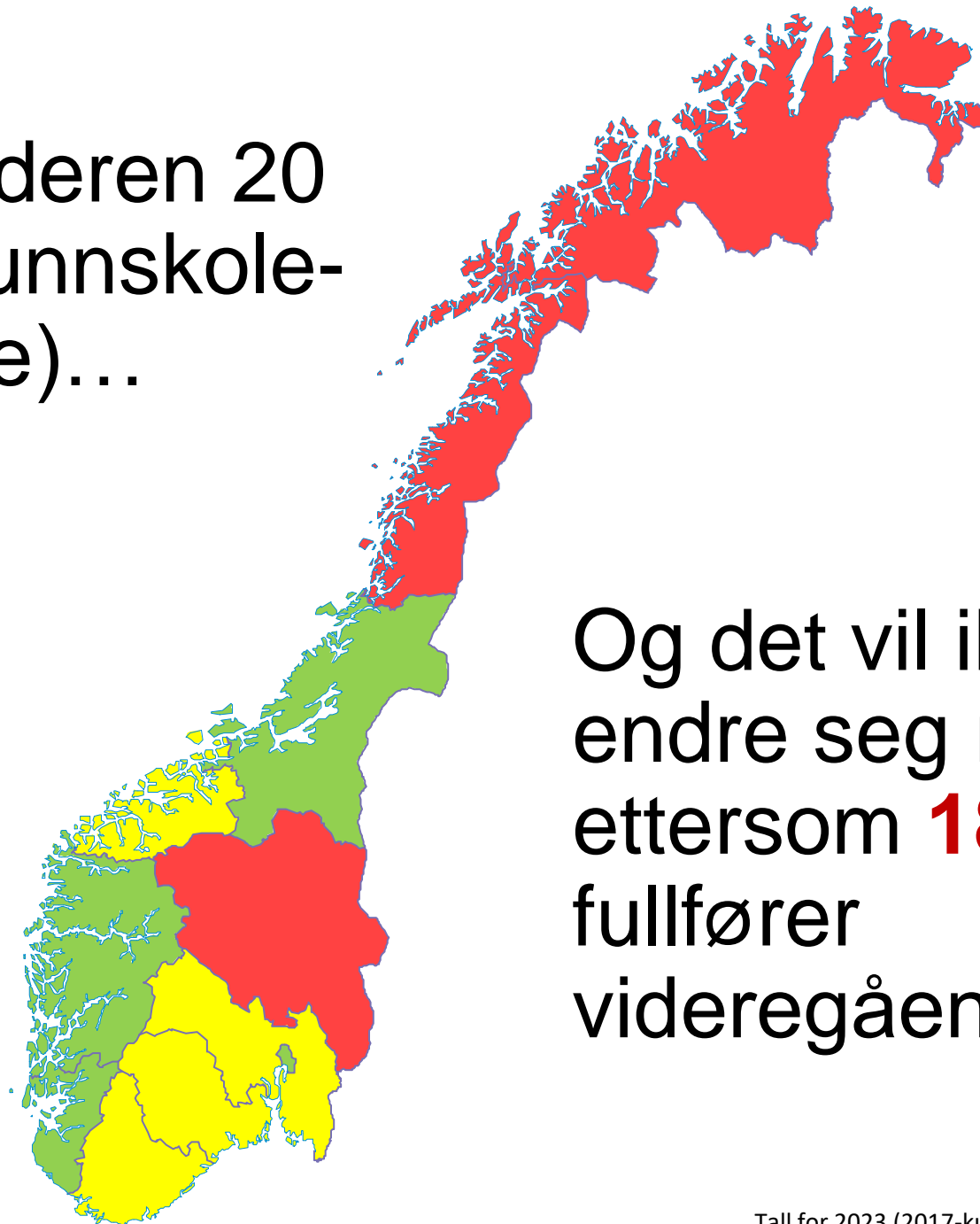
Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

880 000 personer i alderen 20 år og eldre har kun grunnskole-utdanning (eller mindre)...

➔ **21%**

Grunnskole som høyeste fullførte utdanning i befolkningen (over 16 år):

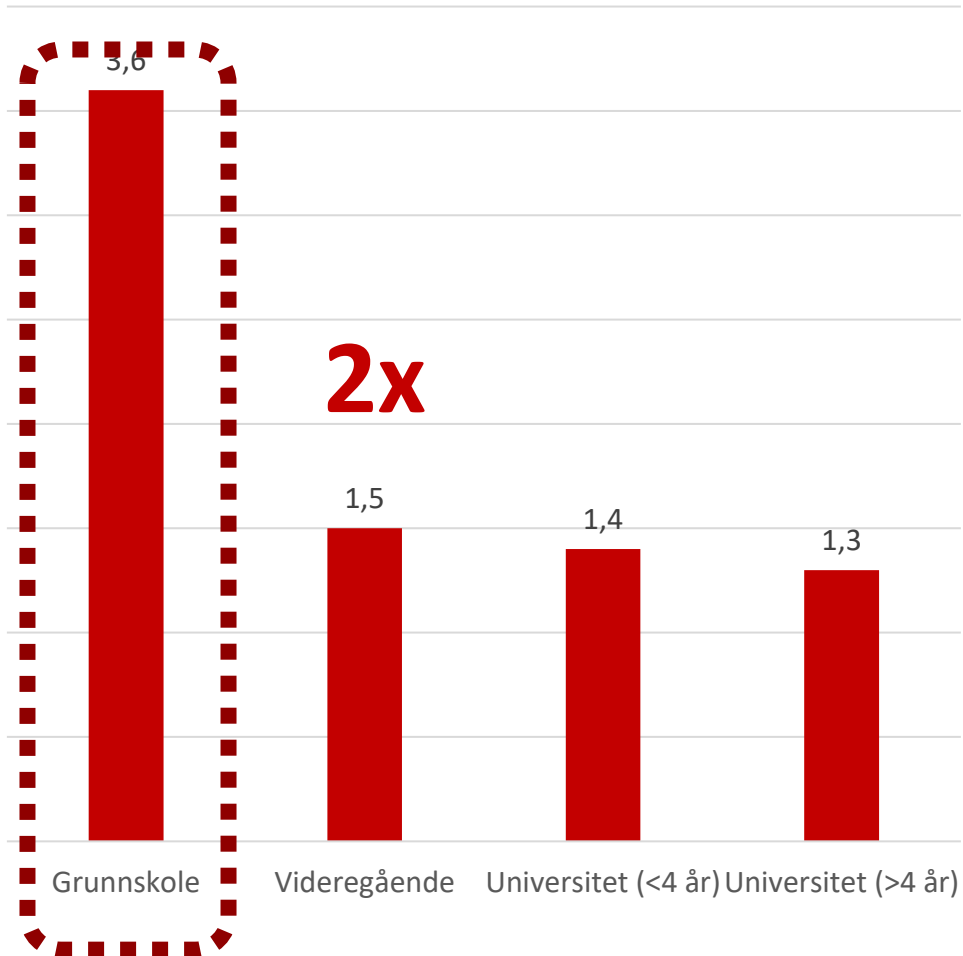
- Under 24%
- 24% – 27%
- Over 27%

Og det vil ikke endre seg raskt, ettersom **18%** ikke fullfører videregående...

Nesten halvparten av de arbeidsledige har ikke fullført videregående skole

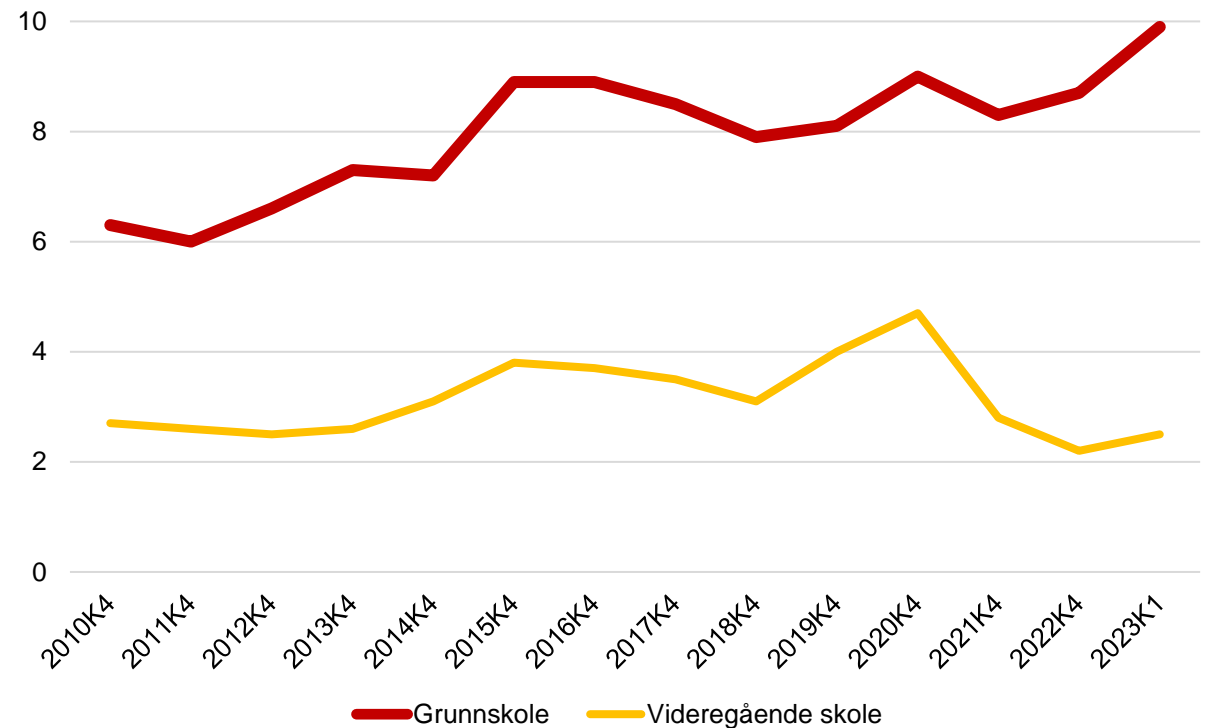
Andel helt ledige

// NAV

Kilde: Arbeidsledighetstillene til NAV, august 2024.

Og forskjellen øker...

Kilde: Eurostat

All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helserelaterte ytelser

Det se

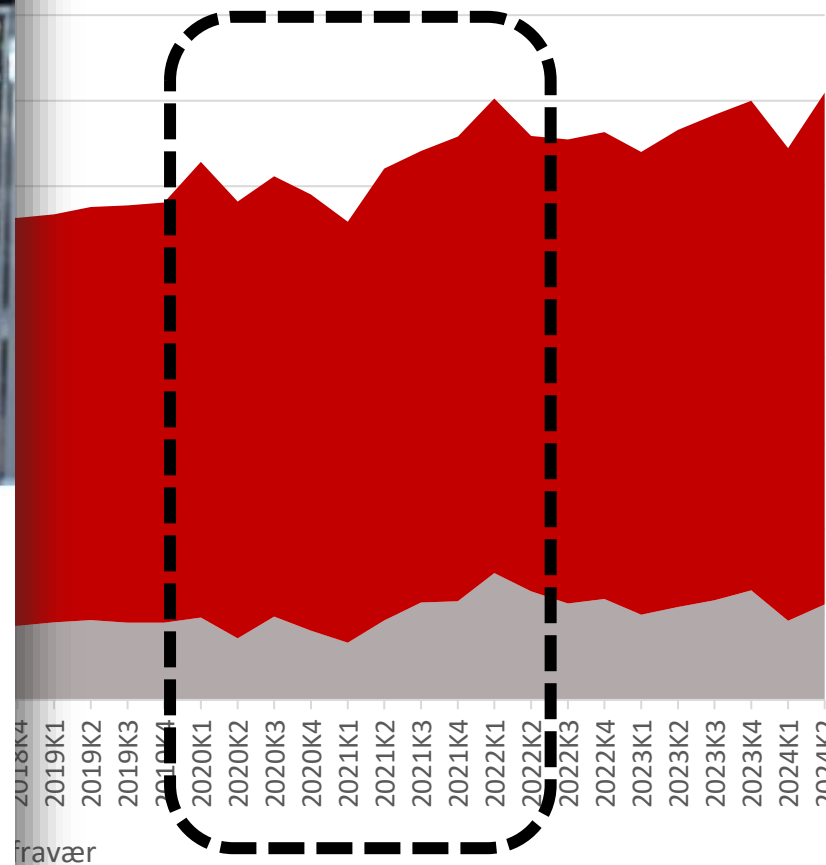
VG | NYHETER Kjøp VG+ UA ☰

MER SMITTE: Kenneth Tjønndal Pettersen i Bring sier de har opplevd en økning i sykefraværet som følge av omikron og lettelse i tiltakene. Foto: Tore Kristiansen / VG

Økt fravær i samfunnskritiske bedrifter: – Vi tåler litt til, men ikke mye mer

orge

For vi snakker ikke om “småtteri”. Gjett hvor mange dagsverk som gikk tapt til sykefravær i Norge i 2023?

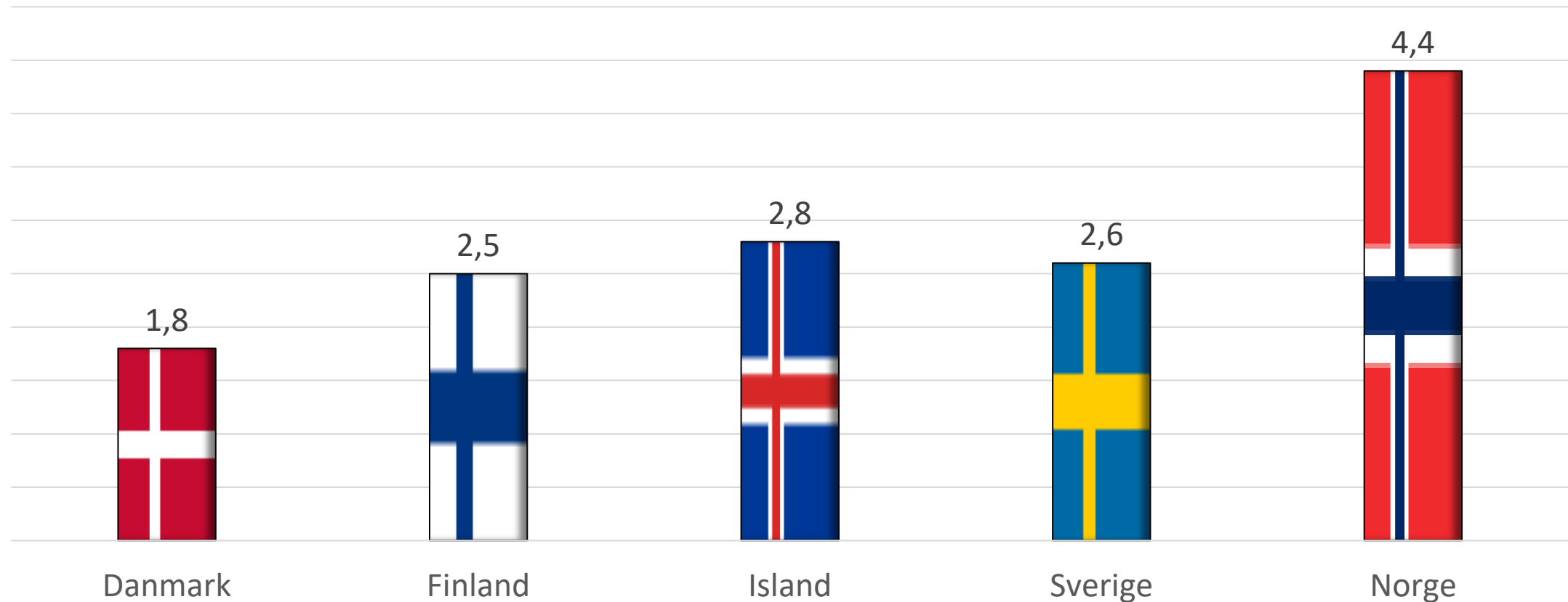
40 millioner dagsverk

Det tilsvarer **160 000 årsverk**

Ingen har høyere sykefravær enn Norge...

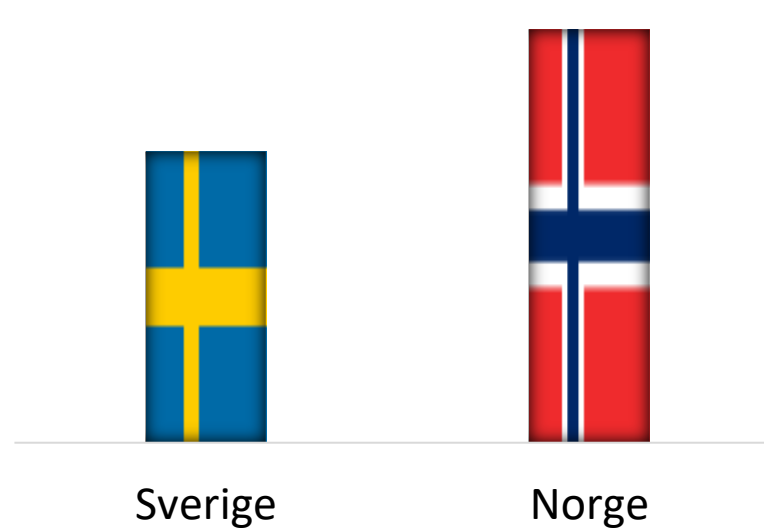
Sysselsatte midlertidig fraværende i hele referanseuka på grunn av sykdom i prosent av sysselsatte i alt. Personer 20-64 år. LFS/AKU. 2023

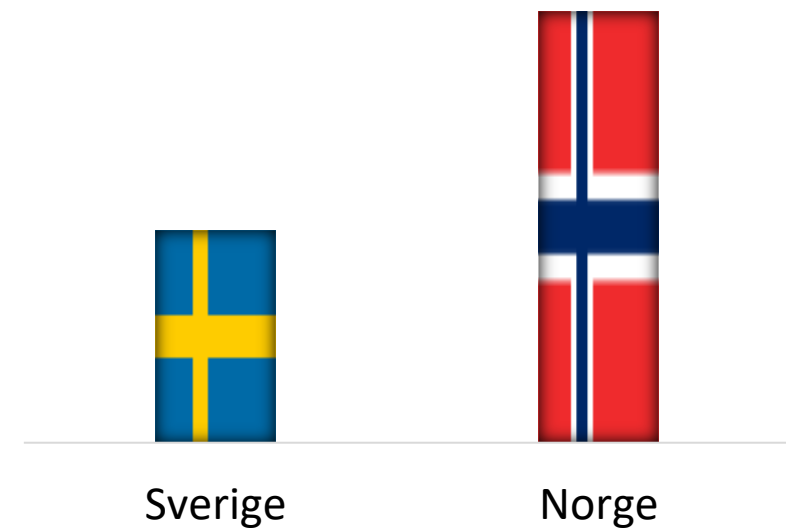
Nøyaktig det samme bildet ser vi i norske selskaper som har ansatte i både Norge og Sverige...

Kilde: Intern statistikk fra Vy (mars 2024)

Kilde: Intern statistikk fra Storebrand (2024)

Kilde: Intern statistikk fra Posten Bring (2024)

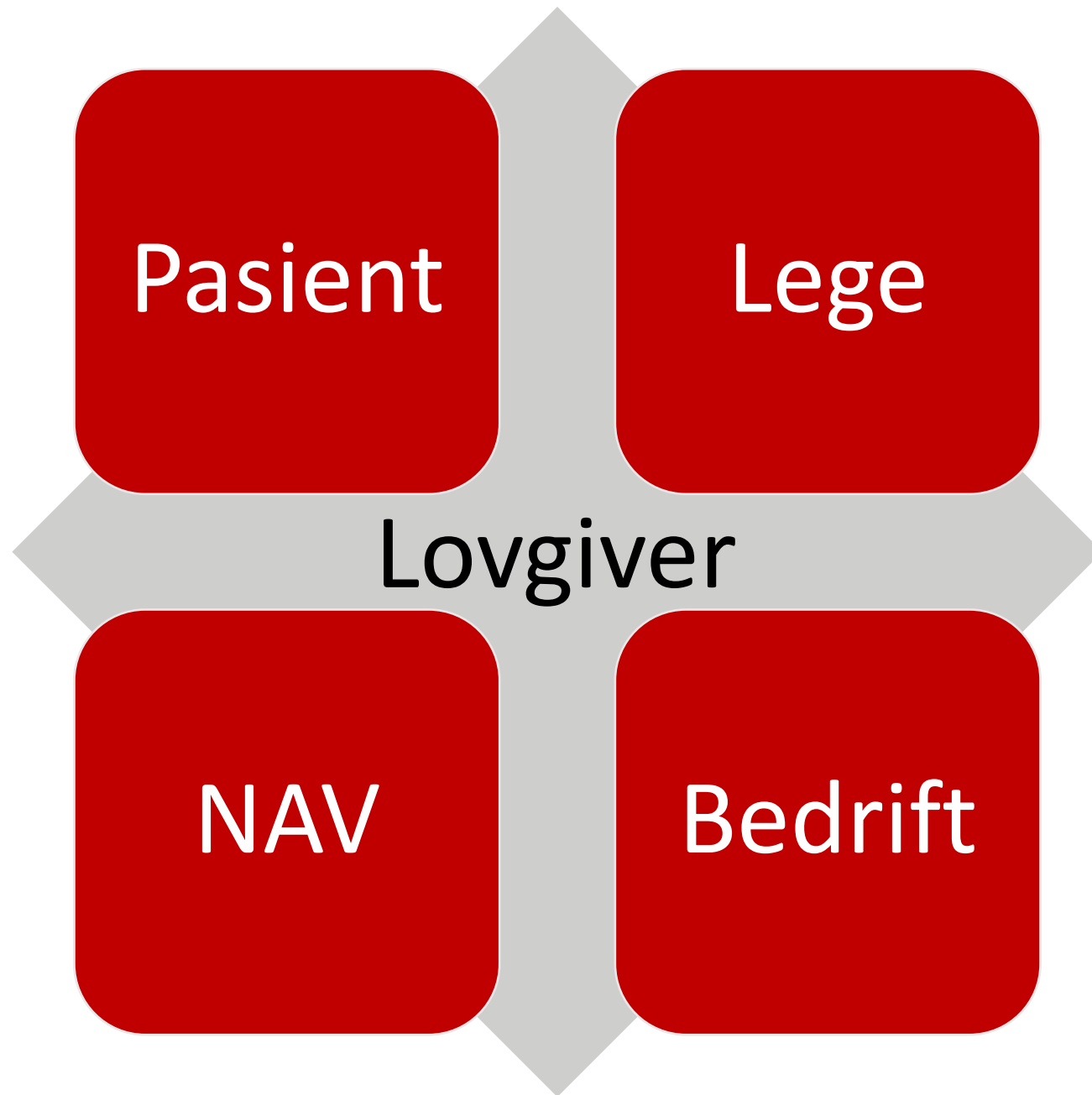
OECD i 2013:

«Norge har det høyeste sykefraværet og de høyeste kostnadene knyttet til fravær i hele OECD...»

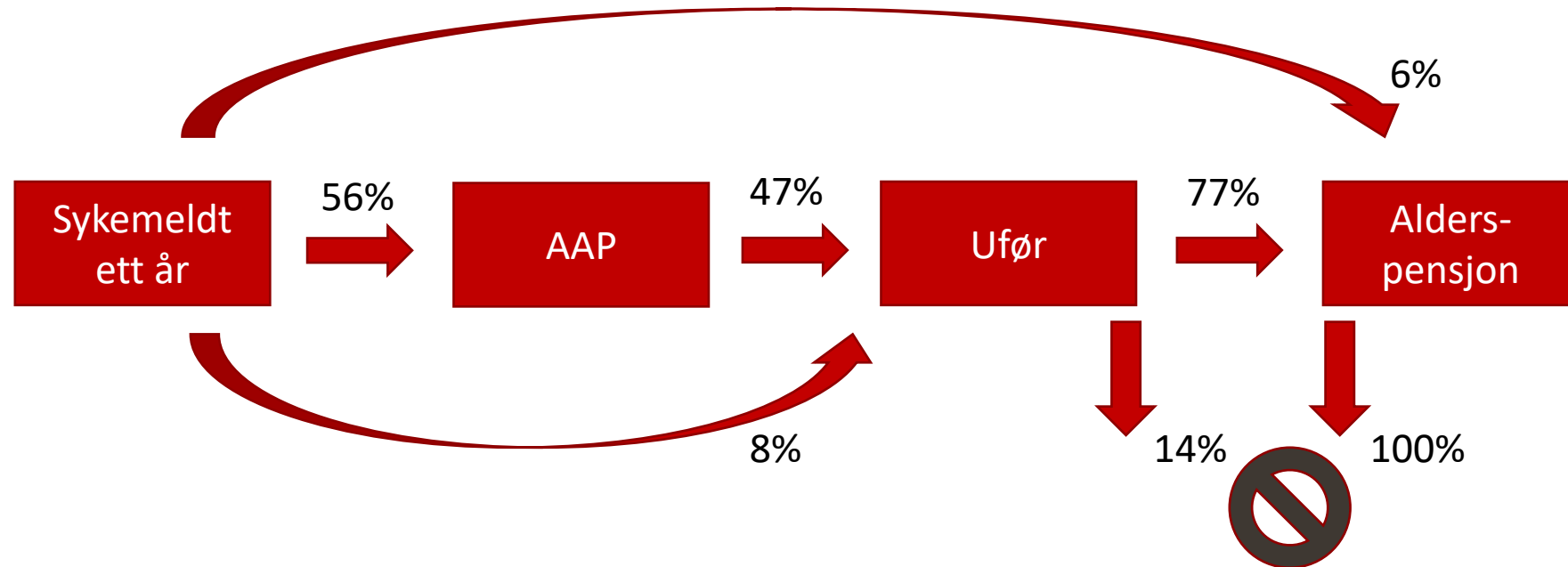

SWEDEN

NORWAY

Det bekymrer oss, ettersom uføretrygd for mange betyr varig borte fra arbeidslivet...

16 350 uføretrygdde i Møre og Romsdal

➔ **9,9%** av alle mellom 18-67 år

...som gir en svært krevende situasjon på mange arbeidsplasser

Nadia må takle sykehuskrisen hver dag: – Har ni hull i vaktplanen på et døgn

Sykehusene i nord sliter med bemanningskrise, høyt sykefravær og for mange innlagte pasienter.

Susanne Skjåstad Lysvold
Journalist

Helge Lyngmoe
Journalist

Marius Eriksen Guttormsen
Journalist

Vi rapporterer fra Stokmarknes

Publisert 24. jan. kl. 06:13
Oppdatert 24. jan. kl. 10:27

BEKYMRET: – Det er utfordrende å få folk til ta ekstravakter. De er slitne og vi har et ansvar for å ta vare på de ansatte vi har. Da må starte å ringe folk, de som har sluttet, sykepleierstudenter og andre som kan ta ei vakt, forteller enhetsleder Nadia Sørensen ved Nordlandssykehuset i Vesterålen.

FOTO: HELGE LYNGMOE / NRK

All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

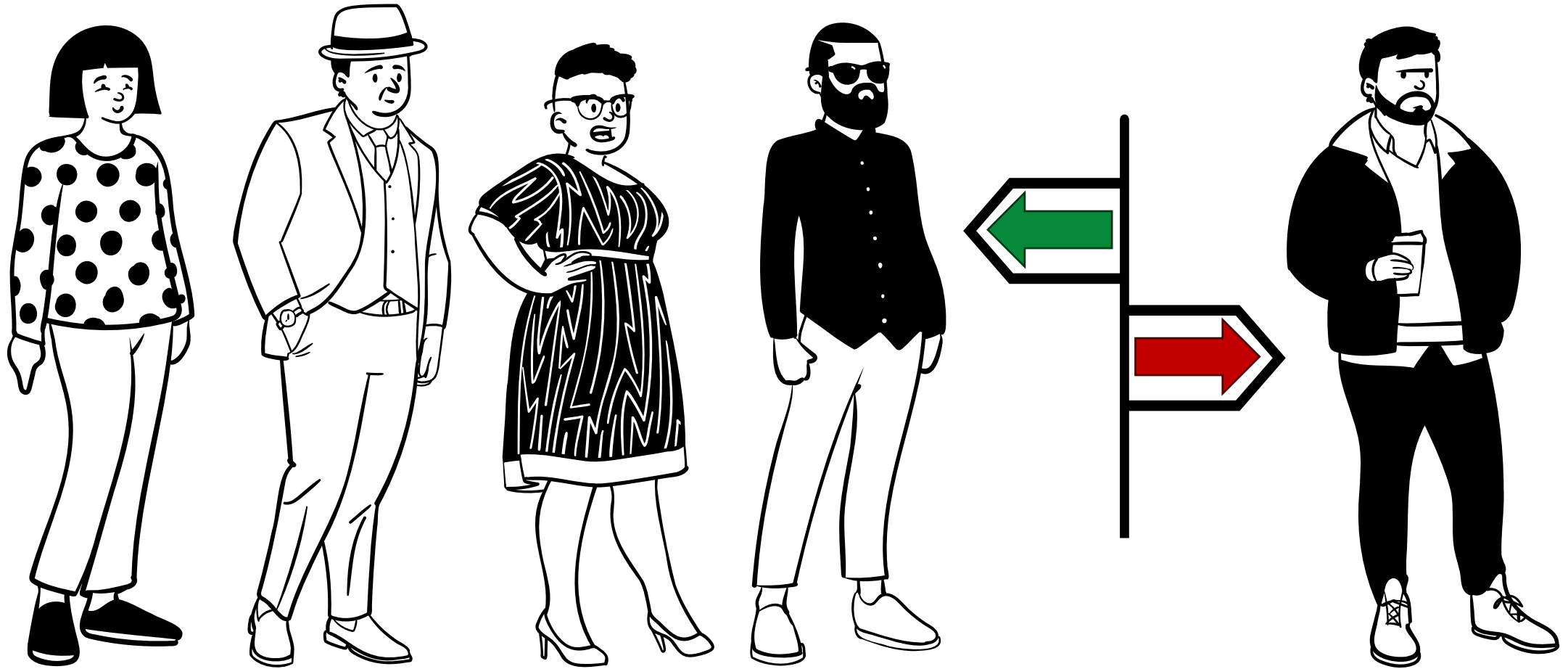

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helse relaterte ytelser

Det er mange personer i yrkesaktiv alder som står utenfor arbeidsliv og utdanning

1 av 5 i yrkesaktiv alder i Møre og Romsdal står på utsiden av arbeidslivet (20%)

= 32 000 personer

Det trengs 46 hurtigruteskip for
å få plass til 32 000 personer...

Hva er utenforskap?

= Arbeidskraftreserve

Mange på utsiden av arbeidslivet vårt opplever stor avstand til de kravene arbeidsgiverne setter...

Krav til:

- Utdanning
- Ferdigheter
- Språk
- Helse
- mm

Gap mellom tilbud og etterspørsel

Mange på utsiden på utsiden av arbeidslivet vårt opplever stor avstand til de kravene arbeidsgiverne setter...

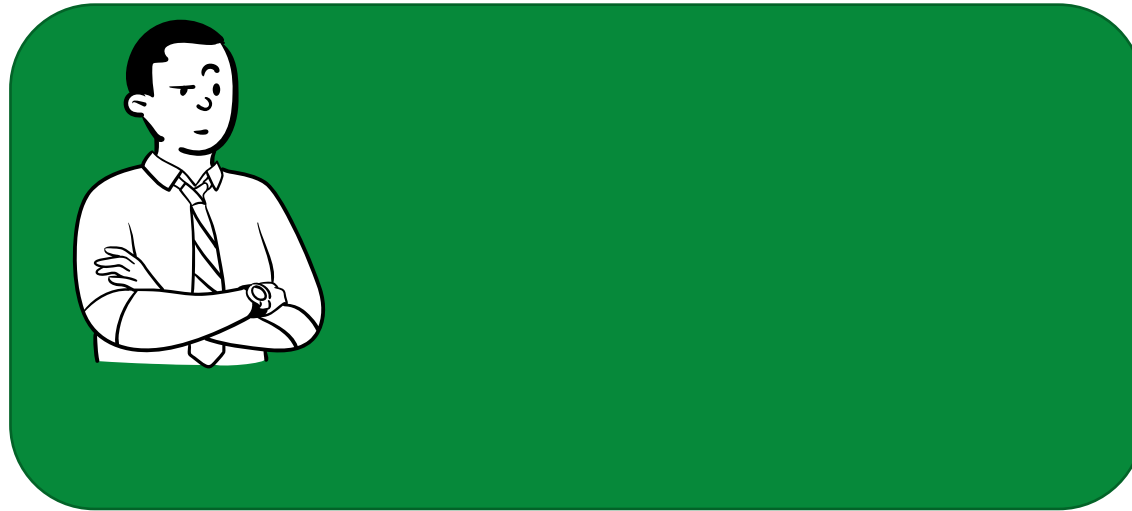
Krav til:

- Utdanning
- Ferdigheter
- Språk
- Helse
- mm

Svaret har vært kvalifisering gjennom tiltak og virkemidler

Mange på utsiden på utsiden av arbeidslivet vårt opplever stor avstand til de kravene arbeidsgiverne setter...

Krav til:

- Utdanning
- Ferdigheter
- Språk
- Helse
- mm

Men kan ikke arbeidsgiverne også senke kravene, øke opplæringen, osv?

All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helse relaterte ytelser

Det er mange personer i yrkesaktiv alder som står utenfor arbeidsliv og utdanning

Avgangsalder fra arbeidslivet er tidlig, og det er få tegn til endring

Verdien av 1 år ekstra for det norske samfunnet...

40

milliarder kroner

Det er store samfunnsgevinster å hente av at folk jobber lenger enn i dag. NAV har beregnet at hvis gjennomsnittlig avgangsalder fra arbeidslivet øker med 1 år, kan det gi en økt årlig verdiskaping (samfunnsøkonomisk gevinst) på 40 milliarder kroner. Kilde: NAV

I dag åpner ny hovedveg inn til Molde

5 juli 2024

Bildet: Det nye vegkrysset på E39 Hjelset. Foto: Hallgeir Dahle, Statens vegvesen

Fredag åpner ny E39 Lønset-Hjelset. Dette er er den mest trafikkerte vegen inn mot Molde og blir Møre og Romsdals første 2-/3-felts veg.

E39 Lønset-
Hjelset kostet
**1,5 milliarder
kroner....**

3,8% av 40 mrd

Bybanen til Åsane i Bergen vil koste rundt 21 milliarder kroner, ifølge nye anslag. Det er 3,3 milliarder kroner mer enn det kommunen anslo i fjor.

All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helse relaterte ytelser

Det er mange personer i yrkesaktiv alder som står utenfor arbeidsliv og utdanning

Avgangsalder fra arbeidslivet er tidlig, og det er få tegn til endring

Problemene må løses for å håndtere utfordringen...

Flere inn:

- Føde flere barn
- Innvandrere
- Tilflytting

Ta vare på de vi har:

- Oppvekstvilkår
- Fullføre utdanning
- Lærlingeplasser
- Norsk-opplæring

Redusere frafall:

- Senke sykefraværet
- Fokus på arbeidsmiljø

Øke inkluderingen:

- Mer tverrsektorielt samarbeid
- Mindre diskriminering/senke krav
- Utdanning i tråd med behov
- Mer fleksibelt arbeidsliv

Utnytte dagens arbeidskraft:

- Fra deltid til heltid
- Se på oppgavefordeling

Forlenge arbeidslivet:

- Utsette avgangsalder
- Ta vare på seniorer
- Hindre aldersdiskriminering

